

Fylgiskjal I.**Samþykkt nr. 169, um frumbyggja og ættflokka í sjálfstæðum ríkjum.**

Allsherjarþing Alþjóðavinnumálastofnunarinnar, sem kom saman til 76. þingsetu sinnar í Genf 7. júní 1989 eftir kvaðningu stjórnarnefndar alþjóðavinnumálastofnunar, gefur gaum að alþjóðlegum stöðlum í Samþykkt og Tillögu um frumbyggja og þjóðflokka frá 1957 og

minnist ákvæða Mannréttindayfirlýsingarinnar, alþjóðlegs sáttmála um efnahagsleg, félagsleg og menningarleg réttindi, alþjóðlegs sáttmála um borgaraleg og pólitísk réttindi og ýmissa alþjóðlegra gjörninga um hvernig koma skuli í veg fyrir misrétti og

tekur tillit til þess að sú þróun sem hefur orðið á alþjóðalögum síðan 1957 og sú þróun á aðstæðum frumbyggja og ættflokka sem orðið hefur um allan heim hefur leitt til þess að nú er tímabært að setja nýja alþjóðlega staðla um þetta efni í því skyni að nema úr gildi ákvæði eldri staðla um aðlögun og

viðurkennir óskir slíkra þjóðflokka um að fá að stjórnna eigin stofnunum, lífsháttum og efnahagsþróun og þróa sérkenni sín, tungumál og trúarbrögð innan þess ríkis þar sem þeir búa og gefur gaum að því að í ýmsum heimshlutum fá slíkir þjóðflokkar ekki notið almennra mannréttinda í sama mæli og aðrir þegnar ríkjanna þar sem þeir búa og að lög þeirra, lífsgildi, siðvenjur og sjónarmið hafa oft orðið að lúta í lægra haldi og

vekur athygli á hinu einstæða framlagi frumbyggja og ættflokka til fjölbreytni í menningu og félagslegri og vistræðilegri eindrægni mannkyns og alþjóðlegrar samvinnu og skilningi og gefur gaum að því að eftirfarandi ákvæði hafa verið samin í samvinnu við Sameinuðu þjóðirnar, Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna, Menningarmálastofnun Sameinuðu þjóðanna og Alþjóðaheilbrigðismálastofnunina, svo og Samtök indíána í Ameríku, á videigandi stigum og viðkomandi sviðum, og að lagt er til að slíki samvinnu verði haldið áfram í því skyni að stuðla að og tryggja framgang þessara ákvæða og

þar eð þingið hefur samþykkt tiltekna ábendingar varðandi endurskoðun að hluta á Samþykkt um frumbyggja og ættflokka frá 1957 (nr. 107), sem er fjórða mál á dagskrá þessa þings, og

þar eð þingið hefur ákveðið að þessar ábendingar skuli gerðar í formi alþjóðasamþykktar, sem er endurskoðun á Samþykkt um frumbyggja og ættflokka frá 1957,

gerir þingið í dag, 27. júní 1989, eftirfarandi samþykkt sem nefna má Samþykkt um frumbyggja og ættflokka, 1989:

I. Almenn stefnumótun.

1. Þessi samþykkt á við um: 1. gr.

- a. ættflokka í sjálfstæðum ríkjum sem búa við félagslegar, menningarlegar og efnahagslegar aðstæður sem greina þá frá öðrum þegnum þjóðfélagsins, og staða þeirra mótast að öllu eða nokkru leyti af þeirra eigin siðum eða venjum eða af sérstökum lögum eða reglugerðum;
- b. þjóðflokkar í sjálfstæðum ríkjum sem teljast vera frumbyggjar vegna þess að þeir eru komnir af fólki sem hefur búið í landinu eða er úr þeim heimshluta sem ríkið er í þegar landið var tekið herskildi eða gert að nýlendu eða þegar nügildandi landamæri voru ákveðin og, hver sem lagaleg staða þeirra er, halda í heiðri sumum eða öllum félagslegum, efnahagslegum, menningarlegum og pólitískum stofnunum sínum.

2. Vitund um að tilheyra frumbyggjum eða ættflokki skal teljast grundvallarforsenda þess að afmarka þá hópa sem ákvæði þessarar samþykktar taka til.

3. Notkun hugtaksins „þjóðflokkur“ í þessari samþykkt má ekki túlka á þann veg að það feli í sér nokkur réttindi samkvæmt alþjóðalögum.

2. gr.

1. Ríkisstjórnir skulu bera ábyrgð á því að þróa, í samvinnu við viðkomandi þjóðflokka, samræmdar og skipulegar aðgerðir í því skyni að vernda rétt slíkra þjóðflokka og tryggja að sjálfræði þeirra sé virt.

2. Meðal slíkra aðgerða skulu nefndar ráðstafanir til að:

- tryggja að fólk af slíkum þjóðflokkum njóti með sama hætti og aðrir þegnar þjóðfélagsins réttinda og tækifæra sem lög og reglur þess veita;
- stuðla að því að slíkir þjóðflokkar njóti til fulls félagslegra, efnahagslegra og menningarlegra réttinda, þannig að tillit sé tekið til félagslegra og menningarlegra sérkenna þeirra, siða, venja og stofnana;
- aðstoða einstaklinga af slíkum þjóðflokkum við að eyða félags- og efnahagslegum mun á frumbyggjum og öðrum þegnum þjóðfélagsins, með þeim hætti sem samrýmist væntingum þeirra og lífsháttum.

3. gr.

1. Frumbyggjar og ættflokkar skulu njóta fullra mannréttinda og grundvallarfrelsis án hindrana eða mismununar. Ákvæði samþykktarinnar eiga við um karlmenn og konur af slíkum þjóðflokkum án mismununar.

2. Ekki skal beita neins konar valdi eða þvingunum sem brjóta í bága við mannréttindi og grundvallarfrelsi hlutaðeigandi þjóðflokka, þar með talin réttindi sem felast í þessari samþykkt.

4. gr.

1. Geraskal sérstakar ráðstafanir í því skyni að vernda einstaklinga af slíkum þjóðflokkum, stofnanir þeirra, eigur, störf, menningu og umhverfi eftir því sem við á.

2. Slíkar sérstakar ráðstafanir skulu ekki brjóta í bága við óskir hlutaðeigandi þjóðflokka sem þeir hafa látið í ljósi af frjálsum vilja.

3. Slíkar ráðstafanir skulu ekki takmarka með neinum hætti almenn borgararéttindi og ekki stuðla að mismunun.

5. gr.

Við beitingu ákvæða þessarar samþykktar skal:

- viðurkenna og vernda félagslegt, menningarlegt, trúarlegt og andlegt gildismat og siði slíkra þjóðflokka og taka fullt tillit til eðlis þeirra vandamála sem við þeim blasa, bæði sem hópa og einstaklinga;
- virða gildismat, siði og stofnanir slíkra þjóðflokka;
- fylgja stefnu sem stuðlar að því að draga úr erfiðleikum slíkra þjóðflokka er þeir standa frammi fyrir nýjum aðstæðum varðandi lífskjör og störf og skal það gert með þátttöku og í samvinnu við hlutaðeigandi þjóðflokka.

6. gr.

1. Við beitingu ákvæða þessarar samþykktar skulu ríkisstjórnir:

- hafa samráð við viðkomandi þjóðflokka með viðeigandi hætti, einkum með því að hafa samband við stofnanir þeirra þegar í ráði er að gera ráðstafanir sem varða lagasetningu eða aðgerðir framkvæmdarvaldsins og geta snerta þá beint;
- skapa þá aðstöðu að slíkir þjóðflokkar geti hindrunarlaust tekið þátt í ákvarðanatöku á öllum stigum í stofnunum sem kosið er til og ákvörðunum framkvæmdarvalds, svo og annarra stofnana, ábyrgum fyrir stefnu og áætlunum sem þá snerta, a. m. k. að sama marki og öðrum þegnum þjóðfélagsins;
- gera ráðstafanir til þess að eigin stofnanir og frumkvæði slíkra þjóðflokka fái notið sín til fulls og, þar sem það á við, skapa aðstæður sem nauðsynlegar eru í þessum tilgangi.

2. Það samráð sem fram fer við framkvæmd þessarar samþykktar skal eiga sér stað í góðri trú og með þeim hætti sem hentar aðstæðum í því skyni að ná samkomulagi um eða fá samþykki fyrir þeim ráðstöfunum sem lagt er til að gerðar verði.

7. gr.

1. Hlutaðeigandi þjóðflokkar skulu hafa rétt til að ákveða á hvað þeir leggja mesta áherslu varðandi þróun sem snertir líf þeirra, trú, stofnanir, andlega velferð og það landsvæði sem þeir byggja eða nýta með öðrum hætti og að hafa stjórn á, að svo miklu leyti sem við verður komið, eigin efnahagslegri, félagslegri og menningarlegri þróun. Auk þess skulu þeir taka þátt í mótun, framkvæmd og mati á áformum og áætlunum á landsvísu eða innan tiltekinna svæða sem gætu haft bein áhrif á þá.

2. Bætt líf skjör og starfskjör, svo og bætt heilsufar og menntun viðkomandi þjóðflokka, með þátttöku þeirra og samvinnu, skulu hafa forgang í verkefnum um heildarþróun í efnahagsmálum á þeim svæðum sem þeir byggja. Sérstök þróunarverkefni á viðkomandi svæðum skulu einnig vera með þeim hætti að þau stuðli að slíkum endurbótum.

3. Ríkisstjórnir skulu tryggja, hvenær sem það á við, að kannanir séu gerðar, í samvinnu við viðkomandi þjóðflokka, til að meta hvaða félagsleg, andleg og menningarleg áhrif, svo og áhrif varðandi umhverfismál, þau þróunarverkefni, sem áætluð eru, munu hafa á þá. Niðurstöður þessara kannana skulu vera taldar grundvallarforsendur slíkra framkvæmda.

4. Ríkisstjórnir skulu gera ráðstafanir, í samvinnu við hlutaðeigandi þjóðflokka, í því skyni að vernda og varðveita umhverfi á þeim svæðum sem þeir byggja.

8. gr.

1. Við beitingu landslaga og reglugerða um hlutaðeigandi þjóðflokka skal taka viðeigandi tillit til siðvenja þeirra eða hefðbundinna laga.

2. Slíkir þjóðflokkar skulu hafa rétt til að hafa sína eigin siði og stofnanir, þar sem slíkt stangast ekki á við grundvallarréttindi samkvæmt landslögum, og mannréttindi eins og þau eru viðurkennd í alþjóðalögum. Ákveða skal hvaða háttur skal hafður á, ef þörf krefur, til þess að jafna ágreining sem kann að koma upp af þessum sökum.

3. Beiting ákvæða 1. og 2. tölul. þessarar greinar skal ekki koma í veg fyrir að einstaklingar af slíkum þjóðflokkum fái notið þeirra réttinda sem allir þegnar hafa og takist á herðar þær skyldur sem þær hafa í för með sér.

9. gr.

1. Að svo miklu leyti sem það samrýmist landslögum og mannréttindum, sem viðurkennd eru í alþjóðalögum, skulu hefðbundnar venjur hlutaðeigandi þjóðflokka virtar þegar einstaklingar innan vébanda þeirra fremja afbrot.

2. Yfirvöld og dómstólar, sem fá slík refsímál til meðferðar, skulu hafa hliðsjón af venjum hlutaðeigandi þjóðflokka.

10. gr.

1. Við beitingu refsinga samkvæmt almennum lögum gagnvart einstaklingum af þessum þjóðflokkum skal tekið tillit til efnahagslegra, félagslegra og menningarlegra sérkenna þeirra.

2. Að öðru jöfnu skal fremur beita öðrum refsingum en fangelsisvist.

11. gr.

Bannað er og refsivert lögum samkvæmt að ætlast til skyldubundinnar persónulegrar þjónustu af nokkru tagi af hálfu einstaklinga af hlutaðeigandi þjóðflokki, nema í þeim tilvikum þar sem lög mæla fyrir um slíkt varðandi alla þegna.

12. gr.

Hlutaðeigandi þjóðflokk skal vernda gegn því að gengið sé á rétt hans og getur hann hafið málsókn, jafnt hver einstaklingur sem þær stofnanir sem koma fram sem fulltrúar þeirra, í því skyni að vernda slík réttindi. Gera skal ráðstafanir í því skyni að tryggja að einstaklingar af slíkum þjóðflokkum geti skilið það sem fram fer í dómsmálum og að þeir geti gert sig skiljanlega, ef þörf krefur, með því að sjá þeim fyrir túlkun eða með öðrum hætti sem kemur þeim að gagni.

II. Land.

13. gr.

1. Við beitingu ákvæða þessa hluta samþykktarinnar skulu ríkisstjórnir virða mikilvægi þeirra tengsla sem hlutaðeigandi þjóðflokka hafa við landið eða svæðin sem þeir byggja eða nýta með öðrum hætti hvað varðar menningu og andleg verðmæti þeirra, eða bæði þar sem það á við, einkum hvað varðar áhrif slíkra tengsla á þjóðflokkinn í heild.

2. Orðið „land“ í 15. og 16. gr. felur í sér hugtakið landsvæði, en það tekur til alls umhverfis á þeim svæðum sem hlutaðeigandi þjóðflokkur byggir eða hann nýtir með öðrum hætti.

14. gr.

1. Eignarréttur og eignarhald hlutaðeigandi þjóðflokka á því landi sem þeir hafa notað samkvæmt hefð skal virtur. Enn fremur skal gera ráðstafanir í viðeigandi tilfellum í því skyni að vernda rétt hlutaðeigandi þjóðflokka til þess að nýta land sem þeir byggja ekki einir en hafa samkvæmt hefð haft aðgang að sér til lífsviðurværis og til hefðbundinna athafna. Í þessu sambandi skal tekið sérstakt tillit til aðstæðna hirðingja og þeirra sem færa sig reglulega um set milli ræktunarsvæða.

2. Ríkisstjórnir skulu gera ráðstafanir til þess að skilgreina hvaða landsvæði hlutaðeigandi þjóðflokkur býr á samkvæmt hefð og tryggja eignarrétt hans og eignarhald.

3. Hafa skal viðunandi réttarreglur innan réttarkerfis hvers ríkis til þess að taka til meðferðar landakröfur hlutaðeigandi þjóðflokka.

15. gr.

1. Réttur hlutaðeigandi þjóðflokka til náttúruauðlinda á landi þeirra skal sérstaklega verndaður. Þessi réttur er m.a. fólgin í því að taka þátt í nýtingu, stjórnun og verndun slíkra náttúruauðlinda.

2. Í þeim tilvikum þar sem ríkið hefur eignarrétt á jarðefnum á yfirborði jarðar eða neðan jarðar eða rétt til annarra auðlinda í tengslum við landsvæðið skulu ríkisstjórnir stofna til eða viðhalda tilteknum reglum til þess að hafa samráð við slíka þjóðflokka í því skyni að ganga úr skugga um hvort og að hve miklu leyti gengið kunni á rétt þeirra áður en hafist verður handa um eða leyfðar verða nokkrar áætlanir í því skyni að kanna eða nýta slíkar auðlindir sem vera kunna á landi þeirra. Hlutaðeigandi þjóðflokka skulu, þar sem því verður við komið, einnig hafa hag af slíkum aðgerðum og fá sanngjarnar bætur fyrir hvers konar tjón sem þeir kunna að verða fyrir vegna slíkra aðgerða.

16. gr.

1. Hlutaðeigandi þjóðflokka skulu ekki fluttir brott af þeim landsvæðum sem þeir byggja nema með þeim undantekningum sem tilgreindar eru í næstu tölulíðum.

2. Ef nauðsynlegt telst að flytja slíka þjóðflokka til annarra landsvæða í undantekningar-tilvikum skal slíkur flutningur fara fram með fullu samþykki þeirra eftir að þeim hefur verið gerð grein fyrir ástæðunum fyrir honum. Ef ekki reynist unnt að fá samþykki þeirra skal slíkur flutningur ekki fara fram fyrr en að lokinni viðeigandi málsmeðferð samkvæmt landslögum og

reglugerðum, þar með töldum opinberum rannsóknum þegar það á við, þar sem málsvörum hlutaðeigandi þjóðflokka gefst tækifæri til að tala máli þeirra.

3. Ef mögulegt er að koma því við skulu slíkir þjóðflokkar hafa rétt til þess að snúa aftur til hefðbundinna heimkynna sinna jafnskjótt og ástæður til brottflutnings eru ekki lengur fyrir hendi.

4. Ef slíkum þjóðflokkum reynist ekki unnt að snúa aftur til fyrri heimkynna, samkvæmt ákvæðum samkomulags eða, ef slíkt samkomulag hefur ekki verið gert, með viðeigandi aðgerðum, skal í öllum tilvikum sjá þeim fyrir landsvæði sem hefur gæði og lagalega stöðu sem er a. m. k. jafnmikil og landsvæðin sem þeir byggðu áður og henta til að fullnægja núverandi þörfum þeirra og framtíðarþróun. Í þeim tilvikum þegar hlutaðeigandi þjóðflokkar láta í ljósi að þeir vilji heldur fá fébætur eða bætur í fríðu skulu þeir fá slíkar bætur með viðeigandi tryggingum.

5. Einstaklingar, sem þannig eru fluttir til annars landsvæðis, skulu fá fullar bætur vegna hvers konar tjóns eða skaða sem þeir hljóta af því.

17. gr.

1. Virða skal þær reglur sem settar hafa verið um tilfærslu eignarréttar á landi milli einstaklinga innan hlutaðeigandi þjóðflokka.

2. Hafa skal samráð við hlutaðeigandi þjóðflokk þegar til álita kemur hvort þeir vilji afsala sér eignarrétti á landi sínu eða að flytja hann til annarra sem standa utan þjóðfélags þeirra.

3. Koma skal í veg fyrir að fólk, sem er ekki af slíkum þjóðflokkum, nýti sér siði þeirra eða þekkingarskort einstaklinga innan vébanda þeirra á lögum í því skyni að tryggja sér eignarrétt, eignarhald eða nýtingu lands sem tilheyrir þeim.

18. gr.

Ákveða skal viðeigandi viðurlög samkvæmt lögum vegna óheimils átroðnings eða nýtingar á landi hlutaðeigandi þjóðflokks og skulu ríkisstjórnir gera ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir slík brot.

19. gr.

Í landbúnaðaráætlunum, sem ná til alls landsins, skal hlutaðeigandi þjóðflokkum tryggður jafn réttur á við aðra þegna þjóðfélagsins varðandi:

- a. útvegum meira landsvæðis fyrir slíka þjóðflokka þegar þeir hafa ekki yfir að ráða nauðsynlegu jarðnæði til þess að afla sér lífsviðurværis eða gera ráð fyrir hugsanlegri fjölgun einstaklinga innan sinna vébanda;
- b. útvegum þess sem þarf til að stuðla að þróun þeirra landsvæða sem slíkir þjóðflokkar eiga þegar.

III. Ráðningar og starfskjör.

20. gr.

1. Ríkisstjórnir skulu, innan marka landslaga og reglugerða og í samvinnu við hlutaðeigandi þjóðflokk, gera sérstakar ráðstafanir til þess að tryggja virka verndun launafólks af slíkum þjóðflokkum hvað varðar ráðningar og starfskjör, að því marki sem það nýtur ekki virkrar verndar laga sem ná til alls launafólks.

2. Ríkisstjórnir skulu gera allt sem í þeirra valdi stendur til þess að koma í veg fyrir mismunun milli launafólks af hlutaðeigandi þjóðflokkum og annars launafólks, einkum hvað varðar:

- a. aðgengi að störfum, þar með talið störfum sem útheimta sérþekkingu, svo og ráðstafanir til stöðuhækkunar og frama í starfi;

- b. sömu laun fyrir sömu vinnu;
  - c. læknisfræðilega og félagslega hjálp, öryggi og hollustuhætti við vinnu, allar bætur almannatrygginga og aðrar bætur sem tengjast atvinnu, svo og húsnæðismál;
  - d. rétt til að stofna félög, frelsi til allrar löglegrar starfsemi stéttarféлага og rétt til að gera almenna kjarasamninga við atvinnurekendur eða samtök þeirra;
3. Slíkar ráðstafanir skulu fela í sér ráðstafanir til þess að tryggja:
- a. að launafólk af slíkum þjóðflokkum, þar með talið það sem vinnur árstíðabundna vinnu, íhlaupavinnu, og farandverkamenn við landbúnaðarstörf og aðra vinnu, svo og þeir sem starfa hjá verktökum sem taka að sér að útvega vinnuafli, njóti þeirrar verndar sem kveðið er á um í landslögum og samkvæmt venjum í þágu annars launafólks á sama sviði og að það fái fyllstu upplýsingar um réttindi sín samkvæmt vinnulöggjöf og hverra kosta það á vól ef það telur á sér brotið;
  - b. að launafólk af slíkum þjóðflokkum sé ekki látið vinna við aðstæður sem eru hættulegar heilsu þess, einkum hvað varðar áhrif frá skordýraeitri eða öðrum eiturefnum;
  - c. að launafólk af slíkum þjóðflokkum verði ekki fyrir þvingunum við ráðningar, þar með talin skylduvinna og annars konar þjónusta til að greiða skuldir;
  - d. að launafólk af slíkum þjóðflokkum njóti sömu réttinda og sömu meðferðar við störf sín, hvort sem um er að ræða karla eða konur, svo og verndar gegn kynferðislegri áreitni.
4. Þess skal einkum gætt að stofna til fullnægjandi vinnueftirlits á þeim svæðum þar sem launafólk af hlutaðeigandi þjóðflokkum er ráðið til daglaunavinnu, í því skyni að tryggja að farið sé að ákvæðum þessa hluta samþykktarinnar.

IV. Starfsþjálfun, handiðnir og iðnaður í dreifbýli.

21. gr.

Einstaklingar af hlutaðeigandi þjóðflokkum skulu fá a.m.k. sömu tækifæri til starfsþjálfunar og aðrir þegnar þjóðfélagsins.

22. gr.

1. Gera skal ráðstafanir til þess að hvetja einstaklinga í hlutaðeigandi þjóðflokkum til þátttöku í áætlunum um almenna starfsþjálfun.

2. Þegar þær áætlanir um almenna starfsþjálfun sem fyrir hendi eru fullnægja ekki sérþörfum hlutaðeigandi þjóðflokka, skulu ríkisstjórnir, með þátttöku þessara þjóðflokka, sjá fyrir sérstökum þjálfunaráætlunum og aðstöðu vegna þeirra.

3. Allar sérstakar þjálfunaráætlanir skulu byggðar á efnahagsaðstæðum og félagslegum og menningarlegum aðstæðum og raunverulegum þörfum hlutaðeigandi þjóðflokka. Kannanir, sem kunna að verða gerðar í þessu sambandi, skulu gerðar í samvinnu við þessa þjóðflokka og þeir skulu hafðir með í ráðum um skipulagningu og framkvæmd slíkra áætlana. Þar sem það er talið æskilegt skulu slíkir þjóðflokkar smám saman gerast ábyrgir fyrir skipulagningu og framkvæmd slíkra sérstakra þjálfunaráætlana, ef þeir ákveða það.

23. gr.

1. Handiðnir, iðnaður í dreifbýli og iðnaður sem tengdur er tilteknu samfélagi, sjálfsþurftarþúskapur og hefðbundin störf hlutaðeigandi þjóðflokka, svo sem dýraveiðar, fiskveiðar, loðdýraveiðar og söfnun, skulu viðurkennd sem mikilvægir þættir í viðhaldi menningar þeirra og efnahagslegu sjálfstæði þeirra og þróun. Ríkisstjórnir skulu, með þátttöku slíkra þjóðflokka og þegar það á við, tryggja að stuðlað sé að slíkri starfsemi og hún efla.

2. Eftir beiðni hlutaðeigandi þjóðflokka skal þeim veitt viðeigandi tæknileg og fjárhagsleg aðstoð þegar því verður við komið og sé þá tekið tillit til hefðbundinnar tækni og menningarlegra sérkenna slíkra þjóðflokka, svo og mikilvægis þess að viðhalda eðlilegri þróun.

V. Almannatryggingar og heilbrigðismál.

24. gr.

Reglur um almannatryggingar skulu smám saman vera látnar ná til hlutaðeigandi þjóðflokka og þeim beitt án þess að þeim sé mismunað.

25. gr.

1. Ríkisstjórnir skulu tryggja að viðunandi heilbrigðisþjónusta sé veitt slíkum þjóðflokkum eða veita þeim aðstöðu til þess að móta og framkvæma slíka þjónustu á eigin ábyrgð og undir eigin stjórn, þannig að þeir fái notið fyllstu líkamlegrar og andlegrar heilsu.

2. Heilbrigðisþjónustan skal, að svo miklu leyti sem því verður við komið, veitt í byggðarlögum hlutaðeigandi þjóðflokka. Þjónustan skal skipulögð og henni stjórnað í samvinnu við hlutaðeigandi þjóðflokk og skal taka tillit til efnahagslegrar, landfræðilegrar, félagslegrar og menningarlegrar aðstöðu þeirra, svo og hefðbundinnar heilsugæslu, lækninga- aðferða og lyfja.

3. Heilsugæsluþjónustan skal leggja megináherslu á þjálfun og ráðningu heilsugæslustarfsfólks úr viðkomandi byggðarlögum og leggja áherslu á undirstöðuatriði heilsugæslu en hafa jafnframt góð tengsl við önnur svið heilbrigðisþjónustunnar.

4. Slík heilbrigðisþjónusta skal samræmd öðrum ráðstöfunum á sviði félagslegra, efnahagslegra og menningarlegra ráðstafana í landinu.

VI. Menntun og samskiptaleiðir.

26. gr.

Ráðstafanir skulu gerðar til að tryggja að einstaklingar af hlutaðeigandi þjóðflokkum fái a.m.k. sömu tækifæri til að afla sér menntunar á öllum stigum skólakerfisins og aðrir þegnar.

27. gr.

1. Áætlanir um menntun og þjónustu fyrir hlutaðeigandi þjóðflokkum skulu gerðar og framkvæmdar í samvinnu við þá í því skyni að fullnægja sérstökum þörfum þeirra og skulu þær fjalla um sögu þeirra, þekkingu og tækni, lífsgildi, svo og frekari félagslegar, efnahagslegar og menningarlegar væntingar þeirra.

2. Hlutaðeigandi stjórnvald skal tryggja þjálfun einstaklinga af slíkum þjóðflokkum og þátttöku þeirra í mótun og framkvæmd menntunaráætlana í því skyni að flytja ábyrgðina af framkvæmd slíkra áætlana smám saman til slíkra þjóðflokka eftir því sem við á.

3. Auk þess skulu ríkisstjórnir viðurkenna rétt slíkra þjóðflokka til þess að koma á fót sínum eigin menntastofnunum og aðstöðu, svo fremi slíkar stofnanir fullnægi lágmarkskröfum hlutaðeigandi yfirvalds í samráði við viðkomandi þjóðflokk. Veita skal viðhlítandi fjármagn og/eda aðstöðu í þessu skyni.

28. gr.

1. Börnum af slíkum þjóðflokkum skal, þar sem því verður við komið, kennt að lesa og skrifa á eigin tungumáli frumbyggja eða því tungumáli sem almennt er notað í þeim hópi sem þau tilheyra. Þar sem þessu verður ekki við komið skal hlutaðeigandi stjórnvald hafa samráð við viðkomandi þjóðflokk í því skyni að gera ráðstafanir til þess að ná slíku markmiði.

2. Gera skal viðunandi ráðstafanir til þess að tryggja að slíkum þjóðflokkum gefist tækifæri til þess að ná færni í þjóðtungunni eða einu af tungumálum þjóðarinnar.

3. Gera skal ráðstafanir til þess að vernda og stuðla að þróun og þjálfun í frumbyggjamáli hlutaðeigandi þjóðflokka.

29. gr.

Markmiðið með menntun slíkra þjóðflokka skal vera að veita almenna þekkingu og færni sem hjálpar börnum af hlutaðeigandi þjóðflokkum til að verða fullgildir þegnar í eigin samfélagi á jafnréttisgrundvelli, svo og í þjóðfélaginu almennt.

30. gr.

1. Ríkisstjórnir skulu gera ráðstafanir í samræmi við siðvenjur og menningu hlutaðeigandi þjóðflokka í því skyni að kynna þeim réttindi þeirra og skyldur, einkum hvað varðar atvinnu, efnahagsleg tækifæri, menntun og heilbrigðismál, félagslega þjónustu og réttindi þeirra samkvæmt þessari samþykkt.

2. Ef nauðsyn krefur skal þetta gert með skriflegum þýðingum og í fjölmiðlum á tungumáli þessara þjóðflokka.

31. gr.

Gera skal ráðstafanir í menntamálum á öllum sviðum þjóðfélagsins, einkum meðal þeirra sem eru í nánastri snertingu við hlutaðeigandi þjóðflokk, í því skyni að eyða fordómum sem þeir kunna að ala í brjósti gagnvart slíkum þjóðflokkum. Í þessu augnamiði skal tryggt að kennslubækur í mannkynssögu og annað kennsluefni gefi sanngjarna, nákvæma og fræðandi mynd af samfélagi og menningu þessara þjóðflokka.

VII. Samskipti og samvinna milli ríkja.

32. gr.

Ríkisstjórnir skulu gera viðeigandi ráðstafanir, þar með talið með alþjóðlegum samningum, til þess að auðvelda tengsl og samvinnu frumbyggja og ættflokka milli ríkja, þar á meðal í efnahagsmálum, félagsmálum, menningarmálum, andlegum málum og umhverfismálum.

VIII. Stjórnun.

33. gr.

1. Hlutaðeigandi stjórnvald, sem ber ábyrgð á þeim málum sem þessi samþykkt nær til, skal tryggja að stofnanir eða önnur viðeigandi úrræði séu fyrir hendi til þess að stjórna áætlunum, sem snerta viðkomandi þjóðflokk, og að þær hafi aðstöðu til þess að sinna með eðlilegum hætti því hlutverki sem þeim hefur verið falið.

2. Þessar áætlanir skulu taka til:

- a. skipulagningar, samhæfingar, framkvæmdar og mats á þeim ráðstöfunum sem gert er ráð fyrir í þessari samþykkt, í samvinnu við hlutaðeigandi þjóðflokk;
- b. tillögugerðar um lagasetningu og aðrar ráðstafanir til hlutaðeigandi stjórnvalda og eftirlits með beitingu þeirra ráðstafana sem gerðar eru, í samvinnu við viðkomandi þjóðflokk.

IX. Almenn ákvæði.

34. gr.

Eðli og umfang þeirra ráðstafana sem gera skal í því skyni að beita ákvæðum þessarar samþykktar skal ákveða með sveigjanlegum hætti og með hliðsjón af séraðstæðum í hverju landi.

35. gr.

Beiting ákvæða þessarar samþykktar skal ekki hafa neikvæð áhrif á réttindi og hagsmuni hlutaðeigandi þjóðflokka samkvæmt öðrum Samþykktum og Tillögum, milliríkjagæringum, sáttmálum eða landslögum, úrskurðum, venjum eða samningum.

X. Lokaákvæði.

36. gr.

Þessi samþykkt er endurskoðun á Samþykkt um frumbyggja og ættflokka frá 1957.

37. gr.

Formlegar fullgildingar þessarar samþykktar skulu sendar forstjóra alþjóðavinnumála-skrifstofunnar til skrásetningar.

38. gr.

1. Þessi samþykkt skal einungis bindandi fyrir þau aðildarríki Alþjóðavinnumálastofnunarinnar sem hafa látið forstjórann skrá fullgildingar sínar.

2. Hún gengur í gildi tólf mánuðum eftir að fullgildingar tveggja aðildarríkja hafa verið skráðar hjá forstjóranum.

3. Síðan gengur þessi samþykkt í gildi að því er snertir hvert aðildarríki tólf mánuðum eftir að fullgilding þess hefur verið skráð.

39. gr.

1. Aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, getur sagt henni upp að liðnum tíu árum frá fyrstu gildistöku hennar. Tilkynningu um uppsögn skal senda forstjóra alþjóðavinnumálastofnunarinnar til skrásetningar. Slík uppsögn öðlast ekki gildi fyrr en ár er liðið frá skrásetningardegi hennar.

2. Sérhvert aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa en notfærir sér ekki innan árs frá lokum tíu ára tímabilsins, sem um getur í fyrri tölulið, rétt þann til uppsagnar sem kveðið er á um í þessari grein, skal bundið af henni í annað tíu ára tímabil, en síðan getur það sagt þessari samþykkt upp að loknu hverju tíu ára tímabili í samræmi við ákvæði þessarar greinar.

40. gr.

1. Forstjóri alþjóðavinnumálastofnunarinnar skal tilkynna öllum aðildarríkjum Alþjóðavinnumálastofnunarinnar skráningu allra fullgilinga og uppsagna sem aðildarríki stofnunarinnar hafa sent honum.

2. Þegar forstjórinn tilkynnir aðildarríkjum stofnunarinnar skrásetningu annarrar fullgildingarinnar, sem honum berst, skal hann vekja athygli þeirra á hvaða dag samþykktin gangi í gildi.

41. gr.

Forstjóri alþjóðavinnumálastofnunarinnar skal senda aðalritara Sameinuðu þjóðanna til skrásetningar, skv. 102. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna, allar upplýsingar um fullgildingar og uppsagnir sem hann hefur skrásett í samræmi við ákvæði undanfarandi greina.

42. gr.

Þegar stjórnarnefnd alþjóðavinnumálastofnunarinnar kann að álíta það nauðsynlegt skal hún leggja fyrir allsherjarþingið skýrslu um framkvæmd þessarar samþykktar og athuga jafnframt hvort æskilegt sé að setja á dagskrá þingsins endurskoðun hennar allrar eða hluta hennar.

43. gr.

1. Ef þingið gerir nýja samþykkt, sem breytir þessari samþykkt að öllu eða nokkru leyti, og sú samþykkt mælir ekki fyrir um á annan veg, þá skal:

a. fullgilding aðildarríkis á hinni nýju samþykkt *ipso jure* hafa í för með sér tafarlausa

uppsögn þessarar samþykktar, þrátt fyrir ákvæði 34. gr. hér að framan, ef hin nýja samþykkt öðlast gildi og þá frá þeim tíma þegar það gerist;

b. aðildarríkjum ekki heimilt að fullgilda þessa samþykkt eftir að hin nýja samþykkt hefur öðlast gildi.

2. Þessi samþykkt skal, hvað sem öðru líður, halda gildi sínu hvað snertir form og efni í þeim aðildarríkjum sem hafa fullgilt hana en ekki hina nýju samþykkt.

44. gr.

Enskur og franskur texti þessarar samþykktar eru jafngildir.